Het adres was Diezerenk 31

door Sippora Stibbe bij de onthulling van Stolpersteine voor het gezin Stibbe-Seligmann, Diezerenk 23 (destijds 31) te Zwolle, 22 november 2019.

Het was waarschijnlijk 1 oktober 1942. In de donkere koude vooravond kwam er een politieagent aan onze deur om te zeggen dat tante Gussel en nicht Julia die avond zouden worden 'opgehaald', zoals dat toen werd verwoord. Oom Sam, de enige broer van vader woonde al niet meer thuis, maar zat in een werkkamp. De agent zei nog dat ze herenigd zouden worden met hun man en vader in het gymnasium aan de Veerallee. Hij had ons dat beslist niet mogen vertellen, maar deed het toch.

Moeder besloot er naar toe te gaan, vader kon niet mee, want hem was als sterdrager niet toegestaan over straat te gaan na acht uur 's avonds en het liep al tegen half zeven. Wij – de twee jongste meisjes van ons gezin van 11 en 14 jaar – waren op dat moment thuis en opeens bang om alleen met vader achter te blijven. Wij wilden met moeder mee, want stel je voor dat ze ook vader zouden komen halen, als moeder er niet was.

De agent die de deur open deed op ons bellen op nr. 31 in de Diezerenk wilde ons niet binnen laten, maar moeder zei: “We zijn familie en komen afscheid nemen”. Ondertussen doken wij onder de arm van de agent door naar binnen in het propere kleine huis met de blinkend gepoetste meubeltjes en koperen snuisterijen, de door tante zelf geborduurde kleedjes hier en daar verspreid over dressoir en stoelleuningen. Alles zo netjes aan de kant.

Tante Gussel en haar dochter Joela liepen af en aan met armen vol kleding om in een kleine rieten koffer die op tafel stond, te stoppen. “Geef tante wat linnengoed mee”, zei Joela, die zag dat ze lang niet alles mee konden nemen van de spullen die op de voorgeschreven lijsten stonden, die ze al een tijd tevoren aan huis hadden ontvangen. Op tafel stond ook nog een grote rugzak met de naam van Joela in grote witte blokletters. “Dat kan ik niet toestaan”, zei de jonge agent. “Wij zijn familie”, zei moeder en legde de stapel linnengoed op de uitgestrekte armen van Riekie. Ook ik kreeg allerlei kledingstukken te dragen.

Waar was de vrolijkheid van oom Sam, die altijd liedjes voor ons zong, de oud geworden brokjes van de Kugel, die tante of Joela had gebakken en wij met smaak hadden genoten ofschoon moeder niet wilde dat wij iets opaten dat tante ons gaf. Tante had nl. t.b. en liep veel te kuchen en in een bakje te spugen. Daar kwam tante aanlopen met een kommetje: “Nehme es, Marthe”, zei ze tegen moeder “ist gut vet”. Tante's Nederlands was slecht, hoewel ze al meer dan vijfentwintig jaar in Nederland woonde. Er was geen noodzaak voor haar geweest om het goed te leren, haar man en dochter deden de boodschappen en de dokter kwam zo nu en dan langs. Tante kwam alleen buiten om naar sjoel te gaan en dan nog alleen als het goed weer was, in verband met haar gezondheid. Moeder nam het aan, maar we wisten dat ze het thuis zou wegdoen, omdat tante die ziekte had.

Moeder zei tegen Joela: “Je moet kousen meenemen, die kun je overal voor gebruiken: om je nek, om je hoofd, iets vastbinden en gewoon als kousen”. Moeder, die helemaal niet zo praktisch was, wist ineens wat je allemaal nodig kon hebben als je zo'n schemertocht ging maken.

“Kunnen we wat nasturen?”, vroeg moeder. De jonge agent haalde zijn schouders op “ik weet het niet”, zei hij. Al die tijd zat hij op een stoel aan tafel voor zich uit te kijken.

We moesten voor de agent uit het huis verlaten. In een snelle greep pakte tante Gussel een platte tinnen fruitschaal van haar blinkende dressoirtje en legde die boven op mijn met kleren gevulde armen, “ Bewahre fur mich”, zei ze met haar hese kapot gehoeste stem.

De agent sloot de voordeur af met de sleutel die tante Gussel hem had moeten geven. “Nu jullie snel die kant op”, wees hij gebiedend naar links. We gingen. Hij verdween met zijn vangst naar rechts.

Het werd een struikelweg in het pikdonker door de opgebroken straat. We stopten even om ons te kunnen oriënteren en vol haat siste Riekie meer dan ze sprak: “Als die agent na de oorlog op de grond ligt schop ik hem overal”. “Ja”, antwoordde de jongste: “eerst zijn gezicht”.

De volgende dag gingen Annie en Bennie met wat van de kleren en enkele etenswaren op pad naar het gymnasium in de Veerallee. Maar ze kwamen, ondanks hun dringende verzoeken, niet verder dan de voordeur. Er mocht niemand in of uit.

Uit Westerbork ontvingen we nog een briefkaart van Joela, Ze schreef: “We zijn hier donderdag aangekomen. Hartelijke groeten.

Naschrift:
In het Zwolse politiearchief bevindt zich een inboedellijst van goederen die door de nieuwe bewoner van Diezerenk 31 zijn overgenomen, gedateerd 18 okt/4 nov 1942. De overnamekosten waren achtenveertig gulden voor de blinkend gepoetste meubeltjes, linnengoed, de zelf geborduurde kleden en kleedjes door tante Gussel, en zoveel meer.